

מסורת הש"ס

א) צ"ל נחלה. רש"י.
ב) [נסתה בנ: ד]. א) וינחם מנ. [ויען: ד]. ל נחל לה.
ג) [תוספתא דנעשים פ"ז ע"ש ומוספתא דנעשים פ"ק פ. ע"ש].
ד) יבמות ז'.
ה) [בבבא המשה ממנה].
ו) [מגילה טו:].
ז) [בבבא המשה בבבא].
ח) [בבבא המשה ל"ג מלת אמרו].
ט) [למקטן מו:].
י) [יבמות מו:].
יא) [שמות פ"ב].
יב) [מס: ד"ה ורבי].
יג) [בבבא: אהרן].
יד) [נ"א למעט].
טו) [פדיו רשע].
טז) [וע"ע מוס' ב"ק פה: ד"ה כלל ומוס' ממות ט: ד"ה כלל ומוספות פסחים ו: ד"ה אכל].

גליון הש"ס

גמ' או בבב כהן וזוסימ וזוסימיה. ע"ן מכות דף ד ע"א מוס' ד"ה וזומי:

הגהות הב"ח

א) גמ' בבב כהן וזומי וזומייה. י"ב ע"י מכות.
ב) ד"ב ע"א [מכות] ד"ה וזומי בב כהן וכו' דייט היכא דלכא דין מיתה צנוע:
ג) [תוס' ד"ה שפחה וכו' וזה דלמירן. י"ב בבב דף פ"ה ע"א].

מוסף רש"י

אלא בשתי מיתות. הוא דלון דען. לפי שאין זו זומה לו ורצון למנוא טעם לדברים כהן וכל ואמי לאלקולי מלא ויחשו ככל הניקין. אבל במיתה אחת. ועצירה אחת. דען [דע"ל לה]. שרשב על סוס בשבת. ואנן הן סוס שנות לא עולין צנאין ולא רוכבין על גבי צמח [יבמות ז: ע"פ ביצה ז:]. וסקלוהו. כחמלל שנת גמור. [שם]. שהשעה צריכה לכך. היכה עת כרה והיו פרועין בעצירות [שם]. קלני מראשי קלני מדוריע. כי קללת אלהים תלוי. קל תלוי. קל וישא מעלה כינה הדבר כלפי מעלה. קלני מרועי. כד לא חיו מרועי שולחני וה שמת צנוט [תניגה סו:]. אחת לנהרגין ולנחנקין. שאין מיתתן מותרת וישת רשעים כל כך. ואחא למסקלין ולנשרפין. שהרשעו בעצירות תמורת [יבמות מו:].

רבינו חננאל

כשפטר מקלל לבדו אין וולתו לא וכיון דמרחקי הפרט מן הכלל אחיז לבדו עובר עבודה זרה כי נתלה דמיא ליה למקלל בכל דבר ששנינו כופרין הן בעיקר ושניהן בסקילה ור' אליעזר היה דורש התורה רבוי ומיעוט וימות ותלית ריבה כל מומתה כחלליה כי קללת אלהים תלוי מיטע כל מומת מלחלות אלא המקלל בלבד ואי אהו ריבוי בהדי מיעוט קרוב הוה ממעט כל מומתה מתלית וולתי עובר ע"ז דמי ליה בכל מילי. השתא דמרחקי אחיז ריחוקיהו לרבויי שאר הנסקלין. הא"ש נתלה

ולא תאשה נתלית שנאמר וכי יהיה באיש חטא משפט מות והומת ותלית אותו על עץ ור' אליעזר דרש הכי כי יהיה באיש חטא איש ולא כי למעוטי בן סורר ומורה חטא מי שעל חטאו נהרג למעוטי בן סורר ומורה ששל סופו נהרג כמפורש בענין בן סורר ומורה והו' מיעוט אחר מיעוט לרבות ומרבה בן סורר ומורה להתלות. אמר ר' אליעזר מעשה דשמעון בן שטח שחלה נשים באשקלון אמרו לו משם ראינו והלא אין דנין שנים ביום אחד והוא דן שמונים ביום אחד אמר ר' חסדא לא

נגמר הדין פרק ששי סנהדרין

אחיז לרצוי עכו"ס.
הך הרחקה שהרחיקם זה מזה למימרא דלון דנין אותו בכלל ופרט אחיז לרצוי עכו"ס והואל דומיא לפרטא בכל מילי שופר צעיקר כמותו: **כי קללת.**
מיעט את הרצוי ולימדך שלא תרצה בו את הכל אלא זה והדומה לו וכי דרשינן הכי היכא דמיקרבן להדי אכל היכא דרחקן זה מזה אחיז ללא תמעטיה צהאי מיעוטא כשאר מיעוטין אלא מידי דלא דמי ליה צמידי כגון שאר מיתות צ"ד אכל שאר נסקלין דמנו ליה מיהת דצסקילה כמותן לא תמעט מיניה ומהכל תיפשוט לך בכל דוכתא דליכא כלל ופרט וכלל דמאן דרשינן ליה צכללי ופרטי אינו מרצה

אלא כעין צכללי ומאן דרריש ליה צריצוי ומיעוט אמרינן ריבה הכל ולא מיעט אלא דבר אחד משום טעמא דפרישית לעילג' הוא דפרט לשון פירוש הלכך כלל ופרט וכלל אי אמה דין להציא ע"י הכלל האחרון אלא כעין הפרט שאילמלא לא הו' כלל האחרון הייתי אומר הפרט הוא פירושו של כלל ואין צכלל אלא מה שצפרט ואפי' הדומה לו לא תלמוד ממנו אלא סתם ואח"כ פירש וצא ללמדך שאין צסתם אלא הפירוש הלכך כי אחא כללא צתרא אחיז לרצוי כעין הפרט ותו לא ומאן דרשינן ליה צריצוי ומיעוט אמר לך המיעוט אינו פירושו של סתם אלא מיעט ריציא שלא יהא הכל צממעט ואי נמי לא אחא כללא צתרא הייתי שומע מן המיעוט כל הדומין למיעוט שלא צא המיעוט למעט אלא מאי דלא דמי ליה הלכך כי חזר וריצה ריבה הכל ולא תמעט מן המיעוט אלא דבר אחרס' שלא תראה בו שום רמז דומה ע' לפרט: **ורצוי אליעזר.**
אמר לך האי אותו דתלייה נמי אותו צלא כסותו אשמעינן ולא למעוטי

אש: למעוטי בן סורר ומורה.
דאע"ג דצסקילה אחא קרא למעוטי דכתיב אש וכן סורר ומורה לא הו' אש דאס רצוי רצוי להוליד לא היה נידון דכתיב [דברים לה]: **בן: מאי טעמא.**
כלומר היכי משמע מיניה ריציא: **בן סורר ומורה.**
לא חטא דכתבן צב' בן סורר ומורה [למקטן דף עב]. וכי מפני שאכל זה מרעימר צצר ושתה חצי לוג יין אמרה תורה יסקל אלא הגיעה תורה לסקוף דעמו סופו נגמר נכסי אצוי ומנעק לימודו ואינו מוצא ועומד צפרסת דרכים ומלסעס את הצריות כו': **ואין מיעוט אחר מיעוט כו'.**
כלומר מדה היא צתורה: **מיסה אחס דנין.**
דטעמא משום דלא אפשר לעיזינ דתרווייהו הוא: **מיסה אחס עיזין שפי מיתות.**
כגון שמי עציבות שאין דמות וכן מיתה אחס כגון צבת וע"ז וכ"ש שמי מיתות ממש: **אכל מיסה אחס ועצירה**

אחס.
כגון שתיקן צחילול שבת שתיקן צנערה המאורסה דנין. ושמונים נשים לאו עצירה אחת היו דליכא צאוב ואיכא צידעוני והכתוב חלקן צשמים ושמעון בן שטח לצורך שעה עשה: **ואפי' נואף ונאפס.**
דמיתה ועצירה אחת: **סרגמא רצ חסדא.**
להא דרצ אלא: **צבת דכתיב** [ויקרא לה] היא צבא שתרף היא ולא צועלה היא ולא **צבת כהן וזוממי וזומייה.**
שהיה וכן נהרגין ולא צמיתה אחת דהיא צשריפה וכן צמיתה הצועל כגון צאז עדים והיזמו את הראשונים ותיצבו הצועל ולא מיתתה דכתיב [דברים יט] כאשר זמס לעשות לאחיז ולא לאחיותו כדאמר צאלו הן הנחנקין [למקטן דף ז:]. וצאז שנים אחרים והיזמו המזימים נמצאת היא חייבת צריפה ע"פ הראשונים והמזימים את הראשונים צחנק שהיו צאין לחייבן צה והיינו מיתת הצועל: **שמעטי.**
מרצות: **שצ"ד.**
מותרין להיות מכין מלקות ועונשין עונש של מיתה שלא מן התורה: **ולא.**
שימכונו לעצור על ד"ת לצוד מלכס חיוצ מיתה לשאינו חייב אלא מפני לורך השעה: **לעשות סייג.**
גדר: **לא שראוי לכך.**
דצבות צעלמא הוא מדרבנן: **אלא שהשעה לריבה לכך.**
מפני שהיו פרוצים בעצירות שהיו רואין לוחץ של ישראל שהיונים הם גזירים עליהם גזירות והיו מצות צויות צענייהס: **העיט.**
צא עליה: **סחס הסאנה.**
מקוס גלוי: **בוחנני' משקיען.**
נועלין: **והעץ יוצא.**
ממנה כמין יתד הוא ענף יוצא מן הקורה סמוך לראשה: **ומקף.**
סומך לו וז' אכל וז' כמו [חולין דף א'] שלא מן המוקף סמוך וכמו מקפת וקורא לה שס [טפול יוס פ"ד מ"ב] לשון קרוב: **וטולא אוסו.**
מוטע על **הכוסל.**
לא היטה נעולה צצרך אלא לרשה אחד סמוך על הכותל: **שס שמיס מחמלל.**
שמוצירין שזה צריכו: **שאזי מוטער.**
שפרענות צאה עליו צצועו: **מה לשון אומרים.**
צאזיה לשון היא קצבת ומתנודעט עליו: **קלני מראשי.**
כמו שהאדם שיגע ועיף אומר ראשי

כד עליו חרועי כד עליו.
והיינו קללת קל לית אחי איני קל [ע"צ]: **ולא וז' צלצד.**
צלא תעשה אלא כל ממים הלנתן צלא תעשה הוא כדיליף צצרייתא [שס] מריציא דתקצרתו: **ולא היו קוצרין אותו בקצרות אצותיו.**
לפי שאין קוצרין רשע אלא דקיק כך מפרש לה צגמי' [מנ:]: **שמי קצרות.**
צגמי' [שס] מפרש טעמא דהלכה למשה מסיני שנים ולא ארצעה: **נפעל הצצר.**
כצ נתפצר צמיתתו וציזיוו מלקטין את העצמות וקוצרין בקצרות אצותיו:

השתא דמרחקי מהדרי אחיז לרצוי עבודת כוכבים דדמי ליה בכל מילי ור' אליעזר דריש ריבויי ומיעוטי והומת ותלית רבוי כי קללת מיעוט אי הוו מקרבי להדרי לא הוו מרבינן אלא עבודת כוכבי' דדמי לה בכל מילי השתא דמרחקי מהדרי אחיז לרצויי שאר הנסקלין: **האיש** **תולין וכו'.**
מ"ט דרבנן ע' אמר קרא יתלית אותו אותו ולא אותה ור' אליעזר אותו בלא כסותו ורבנן אין הכי נמי אלא אמר קרא יוכי יהיה באיש חטא איש ולא אשה ור' אליעזר האי וכו' יהיה באיש מאי דריש ביה אמר ריש לקיש ההוא למעוטי

בן סורר ומורה והתניא בן סורר ומורה נסקל ונתלה דברי ר' אליעזר אלא אמר רב נחמן בר יצחק לרבות בן סורר ומורה מאי טעמא דאמר קרא וכי יהיה באיש חטא איש ולא בן חטא מי שעל חטאו נהרג יצא בן סורר ומורה שעל שום סופו נהרג הוי מיעוט אחר מיעוט ע' ואין מיעוט אחר מיעוט אלא לרבות: אמר להן רבי אליעזר והלא שמעון בן שטח תלה נשים כו': ע' אמר רב חסדא לא שנו אלא בשתי מיתות אבל במיתה אחת דנין והא מעשה דשמעון בן שטח דמיתה אחת הואי וקא אמרו ליה דאין דנין אלא אי איתמר הכי איתמר לא שנו אלא במיתה אחת כעין שתי מיתות והיכי דמי כגון שתי עבירות א' אבל במיתה אחת ועבירה אחת דנין מתיב רב אדא בר אהבה ע' אין דנין שנים ביום אחד ואפילו בנואף ונאפת תרגמא רב חסדא יבבת כהן ובעולה ע' או בבת כהן וזוממי וזוממיה ע' **תניא ר"א** בן יעקב אומר י'שמעתי שבית דין מכין ועונשין שלא מן התורה ולא לעבור על דברי תורה אלא כדי לעשות סייג לתורה ומעשה באחד שרכב על סוס בשבת בימי יונים והביאוהו לבית דין וסקלוהו לא מפני שראוי לכך אלא שהשעה צריכה לכך שוב מעשה באדם אחד שהטיח את אשתו תחת התאנה והביאוהו לבית דין והלקוהו לא מפני שראוי לכך אלא שהשעה צריכה לכך: **רביצד** תולין אותו משקעין את הקורה בארץ והעץ יוצא ע' ומקוף שתי ידיו זו על גב זו ותולה אותו רבי יוסי אומר הקורה מוטה על הכותל ותולה אותו כדרך שהמבחין עושין ומתירין אותו מיד יואם לן עובר עליו בלא תעשה שנאמר **לא תלוי** נבלתו על העץ כי קבר תקברנו כי קללת אלהים תלוי וגו' כלומר מפני מה זה תלוי מפני שבייך את השם ונמצא שם שמים מתחלל ע' אמר רבי מאיר בשעה שאדם מצטער שכינה מה לשון אומרת ע' קלני מראשי קלני מזורעי אם בן המקום מצטער על דמן של רשעים שנשפך קל וחומר על דמן של צדיקים ולא ע' בלבד אמרו אלא וכל המלין את מתו עובר בלא תעשה ע' הלינתו לכבודו להביא לו ארון ותכריכים אינו עובר עליו יולא היו קוברין אותו בקברות אבותיו אלא ע' שתי בתי קברות היו מתקונין לבית דין אחת לנהרגין ולנחנקין ואחת לנסקלין ולנשרפין נתעכל הבשר מלקטין את העצמות וקוברין אותן במקומן ע' והקרובים באים ושואלים בשלום הדיינין ובשלום העדים כלומר שאין בלבנו עליכם שדין אמת דנתם ולא

כחנק דכתיב [ויקרא לה] היא צבא שתרף היא ולא צועלה היא ולא **צבת כהן וזוממי וזומייה.**
שהיה וכן נהרגין ולא צמיתה אחת דהיא צשריפה וכן צמיתה הצועל כגון צאז עדים והיזמו את הראשונים ותיצבו הצועל ולא מיתתה דכתיב [דברים יט] כאשר זמס לעשות לאחיז ולא לאחיותו כדאמר צאלו הן הנחנקין [למקטן דף ז:]. וצאז שנים אחרים והיזמו המזימים נמצאת היא חייבת צריפה ע"פ הראשונים והמזימים את הראשונים צחנק שהיו צאין לחייבן צה והיינו מיתת הצועל: **שמעטי.**
מרצות: **שצ"ד.**
מותרין להיות מכין מלקות ועונשין עונש של מיתה שלא מן התורה: **ולא.**
שימכונו לעצור על ד"ת לצוד מלכס חיוצ מיתה לשאינו חייב אלא מפני לורך השעה: **לעשות סייג.**
גדר: **לא שראוי לכך.**
דצבות צעלמא הוא מדרבנן: **אלא שהשעה לריבה לכך.**
מפני שהיו פרוצים בעצירות שהיו רואין לוחץ של ישראל שהיונים הם גזירים עליהם גזירות והיו מצות צויות צענייהס: **העיט.**
צא עליה: **סחס הסאנה.**
מקוס גלוי: **בוחנני' משקיען.**
נועלין: **והעץ יוצא.**
ממנה כמין יתד הוא ענף יוצא מן הקורה סמוך לראשה: **ומקף.**
סומך לו וז' אכל וז' כמו [חולין דף א'] שלא מן המוקף סמוך וכמו מקפת וקורא לה שס [טפול יוס פ"ד מ"ב] לשון קרוב: **וטולא אוסו.**
מוטע על **הכוסל.**
לא היטה נעולה צצרך אלא לרשה אחד סמוך על הכותל: **שס שמיס מחמלל.**
שמוצירין שזה צריכו: **שאזי מוטער.**
שפרענות צאה עליו צצועו: **מה לשון אומרים.**
צאזיה לשון היא קצבת ומתנודעט עליו: **קלני מראשי.**
כמו שהאדם שיגע ועיף אומר ראשי

לחליין כל כך והיו אומרים להן מפני שפשטו ידיהם בגדים והלא דברים ק"ו ומה הללו שאינן גרי צדק כך ירגי אמת עכא"ו הרבה גרים נתגייירו באותו זמן ובקידוש השם כתיב לא תלין נבלתו הני המעבירי ארון ממקום למקום אין בו משום ליקוט עצמות איהוה ליקוט עצמות המלקט עצם עצם משיחאכל הבשר הני לקוט עצמות אין אומרים עליהם קנים ונהי ולא ברבת אבליים ולא תנומי אבליים אלו הן ברבת אבליים שאומר בכסותו. תנומי אבליים הן שאומרים בשורה אבל אומר עליהם

עין משפט נר מצוה

כו א ב מיי פ"ד מהל' סנהדרין הלכה י' וסמג ע"ן ק:
ב ח מיי פ"ד שם הלכה ד' דמנ עס ולויין כח טור שלמן ע"ן חסון משפט מ"ן ז [וברב אלסס ע"ר צ"ק פ"ט דף לו. ויבמות פ"י דף לב:]:
כב ד ה מיי פ"ד מהלכות סנהדרין הלכה י' סמג ע"ן ק:
ל ר מיי שם הלכה ח ופ"ד מהלכות אכל הלכה ח סמג צ"ק פ"ט טו"ש ע"ד סימן שט ספ"ק פ':
לא ז מיי פ"ד מהל' סנהדרין הלכה ט ופ"א מהל' אכל הלכה ט סמג ע"ן ק:
לב ח מיי פ"ד מהל' סנהדרין הלכה ו סמג ע"ן ח:

תורה אור השלם
1. וכי יקרה באיש חטא משפט מות והומת ותלית אותו על עץ:
דברים כא כב
2. לא תלוי נבלתו על העץ כי קבר תקברנו ביום ההוא כי קללת אלהים תלוי ולא תטמא את אדמתך אשר יי אלהים נתן לך נחלה:
דברים כא כג

רבינו חננאל (תמשיך)
שנו שאין דנין שנים ביום א' אלא במיתה אחת כעין שתי מיתות והוא כגון זכר ונערה מאורסה שהן שתי עבירות ואפי' ששניהן במיתה אחת בסקילה כיון ששתי עבירות הן אין דנין אותן אבל במיתה אחת וצריכה אחת כגון עשרה באו על עשרה זכרים דנין אותן כולל ביום אחד ומתיב עליה רב אדא בר אהבה אין דנין ביום אחד אפי' נואף ונאפת ופריך רב חסדא בבב כהן ע' ואשת ישראל ובעולה שהיא בשריפה ובעולה בחנק או בת כהן וזוממי וזוממיה פ' כגון שהנידו שניהם ונחייבה בשריפה באו עדים והזימום והניחו והזימום והיא צריכה באו אחרים והנידו והזימום ונמצא הראשונים שהנידו וינתה ע"י אמת ונחייבה היא והמזימים לראשונים מיתה היא בשריפה והן בחנק: **תניא** א"ר אליעזר שמעתי שב"ד מכין ועונשין שלא מן התורה לעשות סייג לתורה ומעשה באחד שרכב על סוס בשבת וסקלוהו ב"ד לא מפני שראוי לסוקלו אלא לעשות סייג שהשעה צריכה לכך. ותקף היתא צריכה ליה [הרבנן] [השקן] ותטהר לה אל הצוד [ש"ב כא] מלמד שהיתה מצדקת הדין ואומרת הצוד תמים פעלו אמר בשרי' אושיעא גדול קידוש השם מחלול השם בחוללת השם צ' כתיב והמה הוזהרו בימי קציר צריכה קציר שצורים וכתיב מחללת אדם עד חטא מים עליהם מן הקציר שצורים מלמד שהיו תלויין מטי' בניסן עד זמן הריבוע ביו"ט במרחשוון והיו עוברים ושבים אומרים מפני מה

^[1] ע"ק דלענין מה כתב רבינו ואלשת ישראל הלא צבת כהן אף כ"ח מלא נשאת לישאלא או לנסן:
ב) צירושלמי לפנינו וכן וקודשין פ"ד הלשון להשיך מחלול השם כתיב לא תלין נבלתו וקודשין השם כתיב והמה הוזהרו וגו' וע"י צכלל יבמות דף ע"ש: